

1:o såsom svensk medborgare, 2:o såsom svensk Luthersk prest. I förra afseendet anses han obrottslig — i det senare hade han att iakttaga andra pligter, uttryckta i hans aflagda prested, och dessa pligter skall han hafva öfverträtt.

Vi våga smickra oss, att i fall Recensenten, som icke känner, hvad härom uti den af oss först införda artikeln i ämnet förekommer, ville gifva sig mödan att läsa den, han der skulle finna något, som gäller emot honom, till bevisande deraf, att de presteliga pligterna inskränka sig, åtminstone nu för tiden, inom prest-embetets utöfning; och om han ej, lika med oss, kunde finna, att prest-eden, äfven efter sjelfva bokstafven förstådd, ej kan utsträckas öfver samma gräns; skulle han dock till äfventyrs kunna bringas att erkänna, att förändrade lagar kunna ändra förbindelsen af eder, ja helt och hållet uplösa den; att således, då Tryckfrihets-förordningen gjort författare-rättigheten allmän, utan att derifrån utestänga prester, och desse måste vara berättigade att författa och i tryck utgifva allt, hvad hvar och en annan äger författa och utgifva, deras ed ej kan häruti ålägga dem andra band, än Tryckfrihets-förordningen ålägger dem och andra, och följaktligen måste anses hafva i den delen genom samma förordning förlorat dess förbindande kraft, derest dess ordalag innebära något, som är hinderligt mot den allmänna författare-rätten; och att, då det skulle vara en orimlighet, om någon förbjödes att tänka, hvad honom ej förbjödes att skriva och trycka, den följden häraf är uppenbar, att så vida prest-eden stadgar något mot friheten att tänka, denna ed dock härutinnan nu mera ej kan gälla.

Om således äfven de mest bestämda ord i prest-eden emot tankans frihet skulle för vår tids prester, på denna grund, vara

kraftlösa; huru mycket mera tydligt är det icke då, att orden i denna ed lemna tankefriheten ostörd, när de verkligen icke på något bestämdt sätt uttrycka den orimliga och i evighet omöjliga fordran, att man skulle föreskrifva sin tanke någon annan lag, än den han gifver sig sjelf, och ålägga sig att tro, hvad han ogillar? När prest-eden innehåller, att presten hvarken får "hemligen hos sig sjelf hafva, eller uppenbarligen för sina åhörare predika och utsprida någon annan lära än den, som är "grundad uti Guds rena och klara ord" &c.; så kan det väl sägas, att de orden, som förbjuda, att hemligen hos sig hafva någon annan lära, äro valda, för att liksom varna mot lättsinnighet och tankans vådliga utflygter; men hvem skulle väl våga att på dessa ord fördöma sig sjelf eller någon annan för hvad han i sitt innersta tänkt? Ställda att endast uttrycka en motsats mot "uppenbarligen för sina åhörare predika," betyda de uprepade orden för ingen del detsamma, som att icke inom sig sjelf tänka och tro, utan endast detsamma, som att äfven hemligen hos sig sjelf, i sitt hus, sitt enskilda omgäinge, ej hafva och framställa för någon en annan lära, än den man i embetsutöfning måste följa.

Då vi härmed velat visa vidunderligheten af den inbillningen, att prest-eden skulle åsyfta tvång på sjelfva öfvertygelsen; hafva vi deremot för ingen del ämnat påstå, att allt, hvad Hr. T. så väl inför Consistorium, som i sina skrifter, yttrat, kunnat yttras lika gerna som tänkas, utan brott mot prest-eden, om yttrandet skett på något annat sätt, än i en examen inför förmän, hvilka omöjligen kunna betrakta en af dem sjelfva ålagd upriktighet såsom brottslig, eller ock genom det offentliga kungörande, som i Grundlag blifvit för alla utan undantag uttryckligen lofgif-

vet. Vi medgifva, att af denna lag ingen slutföljd bör dragas till uphäfvande af förbindelsen för en prest, att äfven *hemligen hos sig sjelf* icke tala emot en dogm, som i tjensteförrättning måste följas. Men sådant har mot Hr. T. icke varit i fråga. Skulle åter i prest-eden något annat, än vi här föreställt oss, vara menadt med förbudet att hos sig sjelf hemligen hafva någon annan lära; skulle uttrycket böra tydas till ingrepp i sjelfva samvetsfriheten; så säga vi, att förbindelsen af eden i denna del är afskaffad genom den lag, som, då den frigifver yttrandet, ej kan låta tanken tvingas. Och det tankens yttrande, som sker på förmäns upfordran, såsom vid examen med Herr Tybeck, kan icke vara straffbarare, än tanken sjelf. Det är derföre, som vi icke kunnat öfvertygas, att Herr T. genom sin tro eller sin på befallning aflagde trosbekännelse inför Consistorium gjort sig mera brottslig, än genom de skrifter, för hvilkas utgifvande han inför Tryckfrihets-domstol rättvisligen (äfven enligt Litt. Tidningens tanka) blifvit frikänd från ansvar.

Det är på dessa grunder, som vi trots presters examinerande i Consistorierna, till controllerande af deras renlärighet, nu mera vara ändamålslost, och som vi förfäktat, att all Consistoriernas tillsyn öfver läran ej kan hafva annat föremål, än dess förkunnande af prester i deras tjenstgöring. Får man dessutom antaga, att fråga icke är om inquisition, utan Consistorierna böra för anställande af sina renlärighetsförhör med prester äga lagliga och vetterliga anledningar, icke hemliga misstankar och sqvaller; så skola de, utan brott mot Tryckfrihets-lagen, aldrig mot en prest, såsom anonym författare, kunna någon ting i denna väg företaga. Om han missbrukat tryckfriheten; så granskas och straffas hans brott af Tryckfrihets-domstolen, utan Con-

sistorii åtgärd. Anklagas han utan att vara brottslig; så är lagen öfverträdd, och för Consistorium kan derpå ej grundas någon rättighet att känna personen eller dess tänkesätt. Ett renlärighets-förhör, anställt af sådan anledning, blir då att anse lika, som vore det anställt i följd af spioneri, hemliga misstankar och angifvelser, alldeles på inquisitionens sätt.

Men, invänder man, genom tryckfrihets-brott skulle då prest-embete aldrig kunna förverkas, emedan Tryckfrihets-domstol härom ej kan döma — och likväl är det klart, att man genom sådane brott kan förverka medborgare-rätt, till och med lif.

Vi tro, att en annan embetsman, ej mindre än en prest, kan bryta mot Tryckfrihets-lagen så svårt, att hans embete bör gå förloradt — och likväl säger denna lag lika litet, huru härmed skall tillgå, som huru med prestmans skiljande från tjensten bör förfaras. Man äger då, i båda fallen, endast att hålla sig till allmänna stadganden. Om en prest inför verldslig Rätt anklagas för mord eller stöld; hvad gör man? Jo, den verldsliga Rätten dömer honom — till straff, i fall han är skyldig — till uprättelse, i fall anklagelsen finnes falsk. Den yttrar sig icke om tjenstens förlust, utan öfverlemnar detta till Consistorium — väl förståendes i fall mannen är saker förklarad och fälld till så svårt straff, att tjensten bör honom afklädas; men alldeles icke, derest han från allt ansvar frikännes, eller dömes till ett så ringa, att tjensten dermed icke är förverkad. Consistorium får således, i senare fallet, för ingen del något tillfälle, att hos sig uptaga saken, pröfva, hvad den verldsliga Domstolen förut pröfvat, finna Prestens förhållande anordnada, än det der lunnits, och entlediga honom (såsom Litt. Tidn. säger) från dess presteliga kall.

På detta sätt hade, i fall Herr Tybeck blifvit af Tryckfrihets-domstolen fälld till det en gång mot honom yrkade straff att landsförvisas, Domstolen bordt gifva Consistorium sådant tillkänna och låta förfaras alldeles lika, som om Hr. T. för något annat än tryckfrihetsbrott blifvit till landsflykt dömd. När han åter frikändes; så afkunnades för honom genast frikännelseutslaget — och pröfningen af den honom tillvitade brottslighet var dermed slutad. Eller skulle han väl i fråga om tryckfrihetsbrott, mer än i hvarje annan anklagelse, bero af dubbel Domstol därför, att inst Tryckfrihets-förordningen uttryckligen stadgar, det tryckta skrifter ej kunna åtalas annorlunda, än denna lag bjuder — hvilket åter icke så bestämdt är stadgadt i lagarna om andra anklagelser?

Men, säger man vidare, med Tryckfrihetssaker är det en särskild beskaffenhet: pröfningen hos Tryckfrihets-domstolen får icke utsträckas till författarens hela möjliga brottslighet; den måste stanna vid åklagarens påstående; och om detta är öfverdrifvet; så frikännes författaren, ehvad han må vara skyldig eller ej till straff för en lindrigare förbrytelse. Om nu, menar man, annan Domstol uptager en fråga om slik lindrigare förbrytelse; så kan denna Domstol icke sägas hafva pröfvat samma fråga, som hos Tryckfrihets-domstolen varit anhängig.

Det skulle väl då vara en ny Tryckfrihets-domstol, som skulle anlitas. Om sådant kunde ske; vore dock Consistorium ej derigenom mera behörigt att i saken döma.

Att entlediga ifrån prest-embetet betyder i Litt. Tidn. detsamma, som att genom laga dom förklara, det embetet är förverkad. Och i denna bemärkelse talas här om entlediga, såsom om en rättighet

för Consistorium, ”i fall det, som presten gjort eller yrkat, motstrider grundprincipen för hans embete.” Hvarföre så skulle vara, säges icke; och vi behålla då den öfvertygelse, hvares grunder vi förr sökt utveckla, att det alldeles icke är Consistorium, som på detta sätt entledigar, när fråga är om den motstridighet mot embetets grundprincip, som kallas irrlärighet.

På samma sätt behålla vi vår öfvertygelse, och tro den tillräckligt motiverad, om helgden af det *dogmatiska system*, som bör ensamt förkunnas och läras i svenska församlingen. Så länge frågan endast är om *förkunnandet*, förblifva vi ense med Litt. Tidningen. Går han ett steg deratöfver; så skilja vi oss ifrån honom.

Och han gör detta steg, så fort han börjar demonstrera Herr Tybecks villfarelser. Ty då är ingalunda frågan, att Hr. T. predikat, såsom prest *förkunnat* något af hvad Litt. Tidn. mot honom anförer. Det är blott ur de tryckta skrifterna, som detta tages, ur dessa skrifter, mot hvilkas frikännande vid behörig Domstol alldeles ingen ting, af honom mer än af oss, är att påminna.

När han nu frågar, huru allt detta står tillsammans med den ed, Herr T. aflagt vid emottagandet af sitt presteliga kall; så menar han antingen, att eden sträckt sig till förbud mot tankan och välförståendes ej kunnat lossas genom en lagstiftning, som infört tankefrihet, eller ock märker han icke, att här är alldeles ingen fråga om hvad Hr. T. ägt förkunna och lära, utan endast om hvad han kunnat fritt tänka och skriva.

En följd af denna förblandning, hvarigenom Litt. Tidn. behandlar frågan om tänka och på förmäns antydning bekänna med frågan om predika och utsprida, är också jämförelsen med Officeraren, som ”inlör

"det under honom stående manskap fö-
"toge sig att framställa Exercitie-reglemen-
"tet såsom en samling af galenskaper — —
"krigs-artiklarne såsom fulla af vanvett och
"orättvisa" &c. För att finna någon likhet,
hade det bordt sägas, antingen att Herr
T. från predikstolen utfarit i grofheter af
detta slag om symboliska böckerna, eller
ock att Officeraren blott i en examen inför
sin Chef erkännt sig hysa dylika begrepp
om krigs-artiklar och exercitie-reglemente.
I förra fallet vore de båda lika fördömliga,
i det senare båda lika ostraffliga.

Att symboliska böckerna "gifva hela
"den bestämda formen åt den svenska Lu-
"therska kyrkan och utgöra enda vilkoret för
"möjligheten att vara svensk prest(?)" —
detta är enda vilkoret för den satsen, att
"när man icke längre finner sig vid" (eller
ock aldrig funnit sig vid) "den lära, som
"framställes i dessa böcker," bör man "sjelf-
"villigt nedlägga prest-embetet och begära
"befrielse från den allagda eden, med hvil-
"ken man förbundit sig att just efter dessa
"symboliska böcker rätta sitt tänkesätt i re-
"ligiösa mål." Större intolerance mot Preste-
ståndets medlemmar har svårligen kunnat
gifvas; likasom ingen af människomyndig-
het mera beroende religion. Om vårt pre-
sterskap kan finna behag deri; så är det
mindre Lutherskt, än Litt. Tidn. tror. —
Utvecklingen af detta begrepp om symboli-
ska böckernas anseende, eller den så kal-
lade Lutherska orthodoxien, hvori Litt.
Tidn. går ända derhän, att samma böcker
förklaras för *allmännelig norm* och bevis,
"i hvad mån christendomen för vår prote-
"stantiska kyrka blifvit confession och ge-
"nom den intager ett eget lif och en be-
"stämd gestalt," hindrar likväl ingalunda
Litt. Tidn. att tillåta "de Lutherska sym-
bolernas *fria pröfnng*, huruvida de med
"bibeln öfverensstämma o. s. v." sedan han

nemligen påstått, att den allmänneliga nor-
men skall gälla för *alla dem*, hvilka i den-
na synliga kyrka vilja inträda. Huru detta
skall förlikas, är oss icke gifvet att utgrunda.

I läran om *beneficia juris* är Litt. Tid-
ningens anspråk, att helt enkelt bli trodd
på sina ord, då han försäkrar, det vid Streng-
näs Consistorii förfarande i målet ingen ting
är att anmärka; medgifvande endast, att det
i visst afseende, till iakttagande af alla om-
förmälte *beneficia* kunde varit *billigt*, att
först underrätta den *åklagade* om innehål-
let af de frågor, hvilka skulle honom före-
läggas. Att bevisa något i denna del, har
icke kommit i fråga. Om Consistorii obe-
hörighet till all befattning med saken har
ej den minsta misstanka ägt rum hos den-
ne kännare af *beneficia juris*.

Härmed är Litt. Tidningens författare
skild från vårt ämne — och vi från honom.
Det öfriga i hans vidlyftiga afhandling an-
går endast dogmatiken, hvori han gerna för
oss må hafva sina meningar i fred. Skulle
imedlertid någon vilja se ett nytt bevis,
att läran om treenigheten är obegriplig,
fullkomligt öfverträffar allt människoförnult;
så kan han knappast finna ett mera talan-
de, än hvad här blifvit i detta ämne, på
svenska, grekiska och latin, sammansatt,
(ehuru det påstås innehålla "den allmänna
"kyrkans till klarhet bragta begrepp om
"Treenighetshemligheten,") för att ådaga-
lägga, det Herr Tybeck har orätt, som icke
tror på tre personer.

Vi böra icke underlåta att äfven nu
uprepa, det vi med Herr Tybecks mystik
och villfarelser hafva alldeles intet att skaffa.
Vi finna honom blott icke vara om någon
motsägelse öfvertygad af den granskare, som
dränker sig sjelf i så mycken motsägelse.
Med deras Theologi må för öfrigt *de be-
fatta sig*, som bättre känna vetenskapen.

